

ZAJEDNIČKE TAKTIČKE VEŽBE

Deseti kongres SKJ u rezoluciji »Zadaci SKJ u opštenarodnoj odbrani, bezbednosti i društvenoj samozaštiti«, obavezao je »članove, organizacije i rukovodstva Saveza komunista, posebno u oružanim snagama, da se bore za dalje jačanje, veću osposobljenost i bezbednu spremnost naših oružanih snaga.« Jedan od stavova Kongresa, sažet i u tom dokumentu, ističe zahtev »da se JNA, kao oružana sila radničke klase i svih naroda i narodnosti SFRJ, izgrađuje i razvija u još savremeniju vojnu organizaciju, da se oprema sve modernijim naoružanjem i ratnom tehnikom i da se stalno osposobljava za uspešno izvršavanje zadataka u suprotstavljanju svakom potencijalnom neprijatelju.«

Na te stavove Kongresa treba podsetiti i zbog toga što oni verno izražavaju kontinuitet politike SKJ u izgradnji oružanih snaga. Oni imaju trajnu vrednost i iz njih proističu najvažniji zadaci komunista i svih pripadnika Armije u narednom periodu u kome, u kontekstu brojnih mera kojima ćemo kongresne stavove sprovoditi u život, moramo raditi sve više, brže i bolje na izgrađivanju borbene spremnosti jedinica, na sve efikasnijem proveravanju te spremnosti. Te provere treba vršiti kako u pogledu moralno-političke, stručne i psihofizičke osposobljenosti starešina da vode jedinice u borbi i taktičke uvežbanosti jedinica za borbena dejstva, tako i u pogledu materijalne opremljenosti, podobnosti ratne tehnike i opreme za savremeni rat. To znači da, u okviru opštih napora u realizaciji koncepcije i planova modernizacije Armije, kompletnoj problematici obuke i obučavanja, posebno taktičkim vežbama, moramo ubuduće davati izuzetan značaj. Takvih vežbi najrazličitijeg obima imaćemo sve više, i to ne samo radi jačanja i provere stepena stručne obučenosti, moralne otpornosti i borbene spremnosti već i radi utvrđivanja kako radimo i koliko je naš rad produktivan, da li su sredstva uložena u obuku dovoljna

i efikasno iskorišćena. Ovogodišnje vežbe već su dale dragocena iskustva i bile su od neocenjive koristi u obuci i izgrađivanju borbene spremnosti jedinica i JNA i TO, ali su ukazale i na izvesne propuste o kojima moramo više voditi računa.

PRIPREME VEŽBI

Naši kriteriji u borbi za kvalitet obuke, od početka njenog izvođenja do organizovanja i izvođenja taktičkih vežbi kao završnice borbene obuke, moraju biti sve *oštriji, realniji, savremeniji*. Kad je reč o taktičkim vežbama, ove kriterije treba zaoštavati u svim fazama rada, a ponajpre u planiranju i pripremanju, imajući uvek u vidu da od *kvaliteta priprema* zavise i rezultati. U pripremanju taktičkih vežbi moramo se sve više koristiti sopstvenim iskustvima i iskustvima drugih, jer je to put da korist od njih bude veća za svaku jedinicu i Armiju u celini, da vežbe budu što realnije, što bliže uslovima rata, pa i da manje koštaju, što u današnjoj našoj ekonomskoj situaciji ima veliki značaj.

Prilikom pripremanja vežbi treba stalno imati na umu njihovu celovitost, međusobnu povezanost i temeljitost, zatim ciljeve koji se žele postići uvežbavanjem vojnika i starešina u pravilnom izvršavanju pojedinih radnji i taktičkih postupaka na zemljištu, u uslovima u kakvim bi se vodila oružana borba.

Taktička uvežbavanja vojnika izvode se na poligonima, po planu čiji je osnovni cilj da se vojnik, grupa, posluga, posada, odeljenje, potpuno, stručno i psihofizički pripreme za zadatke u ratu. Po drugom planu, međutim, teče *obuka starešina* (drugi deo pripreme za vežbu). U tim pripremama sve starešine treba dovesti u uslove kakvi bi bili u eventualnom ratu, u uslove koji će ih navesti da se znalački snalaze na raznovrsnom zemljištu i donose odluke za rešavanje najrazličitijih i složenih problema koje rat nameće.

Time se povlači jasnija linija između obuke vojnika i obuke starešina, pri čemu treba više nego dosad izvoditi *vežbe samo za starešine*, odnosno komande radi njihove što bolje pripreme za komandovanje i vođenje jedinica u ratu. Te vežbe što više treba izvoditi na terenu, uz primenu kompletne organizacije boja — počev od izviđanja, procene situacije, izdavanja borbene zapovesti do realizacije osnovnih ciljeva u borbi, dakle, isto onako kao što se radi i kada se sa jedinicom rešava taktički ili operativni zadatak.

Grupna zanimanja su, pored ostalog, pogodna forma za borbu mišljenja, razmenu iskustava, za oblikovanje najcelishodnijih tak-

tičkih i operativnih iskustava. Kada se taj proces pripreme završi, moguće je da se izvedu i *praktičke vežbe* sa jedinicama na zemljištu, kojom prilikom se mogu korigovati rešenja doneta na KŠR vežbama starešina. Time se uspešno zaokružava proces priprema: obuka vojnika na poligonu — vežbe komandi na zemljištu — zajedničke taktičke vežbe s jedinicama na zemljištu.

Vežbe sa jedinicama na terenu su veoma skupe, pogotovu ako su jedinice i komande nepripremljene za njih, jer se u tom slučaju gube ne samo značajna materijalna sredstva, već i dragoceno vreme. U stvari, najskuplje su one vežbe koje nisu dobro pripremljene. Zbog toga se treba boriti za postepenost i temeljitost ne samo u izvođenju vežbi već i u njihovim pripremama, imajući na umu da se vežbe pripremaju od prvog dana obuke vojnika, a ne uoči samog izlaska jedinica na zemljište. Ko ih ne priprema u prvoj fazi obuke, taj neće uspeti da ih organizuje ni kasnije. Treba biti dosledan u zahtevu da vojnik, posluga, jedinica svaku taktičku radnju izvedu do kraja, uz maksimalno zalaganje. Tu kompromisa ne može i ne sme biti. Samo tako će vežbe postati efikasan i racionalan oblik provere obučenosti i spremnosti jedinica i komandi za izvršavanje borbenih zadataka.

Sa stanovišta priprema pa i rezultata vežbi, treba ceniti i značaj dobro izvedene *strojeve obuke*, čiji se značaj uvek i u svim sredinama dovoljno ne shvata. On je u najužoj vezi sa kvalitetnim i efikasnim izvršavanjem borbenih radnji. Strojevom obukom jedinici treba uvežbati da se brzo razvija i prestrojava u borbi, a starešine navikavati da komande izdaju brzo, pravilno, racionalno i jasno. To je najbolji put da se kod vojnika i jedinica razviju okretnost, refleksi i brzina kao uslov za brze postupke u borbi, brzo menjanje borbenog poretka, menjanje pravca dejstva, zbog čega strojevoj obuci treba pridavati pun značaj.

Na savremenom bojnopolju ima sve više borbenih sredstava što dinamizira sve borbene radnje; brže se savlađuje prostor, uspešnije se manevriše, a i vremenske norme za otvaranje vatre su znatno kraće itd. Novo poluautomatsko, automatsko i drugo oružje u kraćim vremenskim razmacima ima veće učinke. Sekunde postaju veliko, odveć važno *vreme* u ratu. Zato putem analize, na časovima obuke, u pripremama vežbi treba dobro analizirati šta je sekunda u vojničkom radu, u radu posluga, posada, u radu starešina i komandi, pogotovu u izvođenju vežbe. U skladu sa tim treba raditi, zahtevati odgovornost vojnika i starešina u obuci, na svim vežbama — od najmanjih do združenih.

Iskustva nedvosmisleno ukazuju na to da na vežbama treba proveravati određena pitanja, i to težišna, a ne sva. To starešinu obavezuje da u koncipiranju taktičkih zadataka u vežbi bude racionalan, da ne gubi mnogo vremena oko procene i analize situacije koja je prethodila početnoj situaciji. Bitno je pravilno postaviti cilj vežbe u taktičkom zadatku, i u skladu s tim oblikovati adekvatnu operativno-taktičku situaciju, ne gubeći mnogo vremena o tome kako je do te situacije došlo. Taktički zadatak je moguće postaviti bezmalo na svakom našem prostoru, s tim što jedan rejon više odgovara za izvođenje napada, drugi za odbranu ili ostale vidove dejstva. To je i logično i sa stanovišta koncepcije ONO — opravdano. Jer za razradu našeg načina borbenih dejstava važan je i zanimljiv svaki prostor, svaki rejon naše zemlje.

Prilikom oblikovanja taktičkog zadatka *realnost* je jedan od temeljnih principa. Ako komandant, na primer, želi da obradi temu okruženja, on to može da ostvari uspešno samo ako za takav taktički zadatak angažuje realne snage. Ukoliko je obrada taktičkog postupka u gonjenju osnovni cilj zadatka, onda se mora obezbediti da snage jedinice koja se angažuje u takvoj vežbi odgovara tom zadatku. Ili, ako jedinica prema zadatku treba da ima na vežbi sistem utvrđivanja po tipu od 10 dana, onda ona stvarno treba da se utvrđuje na zemljištu punih 10 dana, a ako se jedinice, radi zauzimanja povoljnijeg položaja u dubini odbrane, izvlače iz borbe saobraćajnicama, one stvarno moraju da iskopaju te saobraćajnice, jer ako to nije moguće onda treba predvideti druge realne mogućnosti za odlepljivanje od protivnika. Ukoliko se želi prikriti manevar unazad, onda se moraju koristiti sredstvima za zadimljavanje, a za sprečavanje neprijatelja da u stopu goni jedinice koje odstupaju koristiti — vatru, razne taktičke ispade i sl., kako bi se neprijatelj zavarao, doveo u zabunu i sprečio da na vreme uoči trenutak početka povlačenja. U najkraćem, na vežbama mora sve biti prirodno i realno, i na to načelo se mora stalno misliti, ono se mora stalno poštovati, i to ne samo na vežbama već i u njihovom pripremanju.

DINAMIKA

Starešine treba stalno i smišljeno obučavati za to da uspešno vode jedinice u borbi i stalno utiču na njene postupke, drugim rečima, da umeju da drže svoju jedinicu u rukama. Naša vlastita iskustva, stečena u NOR-u, govore da su veliki gubici bili prva i najteža posledica toga što starešine nisu držale jedinicu u rukama. Zato

se s pravom kaže: prekid komandovanja jedinicom, prekid uticaja na jedinicu u borbi jeste nešto što se u borbi najteže sveti, pogotovu kada to primeti i neprijatelj. Razume se da i na takve situacije treba gledati šire, a ne samo kao na obavezu pretpostavljenog. Može se dogoditi da se u borbi prekine komandovanje, da komandir odeljenja izgubi vezu s vojnicima, komandir voda sa nekim od odeljenja, susedne jedinice vezu među sobom itd. U tom slučaju obaveza da se uspostavi veza je obostrana. U potragu za vezom, za uspostavljanjem dodira mora ići i vojnik, i komandir odeljenja, i komandir voda, dakle svi. To mora da teče i odozdo prema gore i obratno. Suština je u tome da se nipošto ne sme dozvoliti da u borbi dođe do cepanja borbenog poretka, do cepanja jedinica, do prekida komandovanja i veze, jer nas naša i tuđa iskustva opominju da su rascepkane jedinice suviše ranjive. Zbog toga jedinicama na vežbama ne treba davati suviše široke frontove, ne treba ih razvlačiti. A ako su frontovi široki — jedinice i tada treba da budu prikupljene i da napadaju na brižljivo izabranim pravcima, a međuprostori se moraju stalno osmatrati i kontrolisati. Time i izviđanje, ono najneposrednije, organizovano u odeljenju, vodu, četi, dobiva na značaju.

Izviđanje na bojištu postaje sve kompleksniji i aktuelniji problem. Mi smo, rukovodeći se sopstvenim i tuđim iskustvima i ratnim poukama, godinama gradili i u obuci primenjivali ceo sistem izviđačkih aktivnosti — izviđanje koje su izvodile pešadijske jedinice (opšte izviđanje), zatim specijalistička izviđanja: artiljerijsko, inženjerijsko, tenkovsko, ABHO izviđanje itd. Uz to je išao i čitav sistem obuke izviđača. Na tome se insistiralo na svakoj vežbi — kako bi komandant u zoni borbenih dejstava imao što čistiju situaciju. O tome govorimo u prošlom vremenu ne zbog toga što je takav sistem izviđanja sada zapostavljen, već što postoji preka potreba da ga komandanti i štabovi, komandiri svih jedinica stalno razvijaju, dopunjuju, šire i osmišljavaju, ne čekajući podatke o neprijatelju od pretpostavljene komande, one koji se dobijaju posredstvom tzv. specijalističkog izviđanja. Istina, to su izvori podataka koji takođe sve više dobijaju u značaju, ali oni nikako ne mogu da zamene neposredno izviđanje.

Komandanti moraju biti i ostati dovoljno uporni u organizovanju svog sistema izviđanja kako bi neprekidno pratili suprotnu stranu — i pre i u toku borbenih dejstava, jer im je bez toga *svog sistema izviđanja* nemoguće da uspešno vode jedinice u borbi. Starešina u svakom momentu mora imati jasnu sliku neprijateljevog rasporeda, sliku njegovih namera i slabosti. To su upravo oni elementi koji su presudni za udar tamo i tada kada može da donese

najveće efekte. Poznavanje rasporeda neprijatelja je presudno za racionalnu upotrebu snaga i vatre, za izbor najuspešnijeg manevra.

Sveži izviđački podaci omogućavaju da se nasluti i pravovremeno otkrije trenutak kada se neprijatelj rešio na povlačenje, na manevar, ispad, protivnapad, kako bi se odmah udarilo po njemu i onemogućilo mu se da ostvari svoju nameru. Vrednost takvog našeg gledanja potvrđuju i iskustva iz rata na Bliskom istoku vođenog u jesen 1973. godine. Tamo gde su komandiri i komandanti za vreme borbe podatke o neprijatelju očekivali odozgo, od viših komandi, a nisu razvijali sopstveni sistem izviđanja na bojištu, jedinice su trpile velike gubitke i neuspehe u borbi. I obratno. Važne su pouke iz vijetnamskog rata gde su neposredne starešine jedinica FNO organizovale vrlo efikasan sistem izviđanja koji se oslanjao i na podatke koji se dobijaju od naroda. Takva korisna iskustva treba koristiti i iz našeg NOR-a. Stalna aktivnost u izviđanju borbenih dejstava mora biti utkana u sve vežbe kao jedno od najvažnijih načela. To važi za sve vidove dejstva.

Pod uslovom da su snage dobro grupisane a sredstvima ojačanja i podrške postavljeni realni i racionalni zadaci, uspeh u borbi će prvenstveno zavisiti od izbora i primene taktičkih postupaka. Napad, u načelu, mora počinjati *istovremeno*, jer nas iskustvo uči da napad sa jednovremenim i snažnim udarom svih jedinica i sredstava značajno uvećava udarnu snagu grupacije koja izvodi ofanzivna dejstva i time sprečava branioca da selektivno tuče jedinice koje napadaju.

Staro je pravilo da komande, koje na vežbama vode jedinice stranâ u sudaru, po svaku cenu nastoje da blagovremeno uoče i što brže i efikasnije iskoriste pogrešne taktičke postupke protivnika. To obavezuje da se u školi, u trupi, prilikom rešavanja zadataka, na taktičkim vežbama i sl. starešine navikavaju da stiču sposobnost da uoče slab potez protivnika i da na njega odgovore sopstvenim, što originalnijim i efektnijim rešenjem. To je jedna od bitnih osobina savremenog, sposobnog komandanta. Uostalom, najviše pobeda u ratu je i izvojevano baš na blagovremenom *uočavanju grešaka protivnika* i njihovom odgovarajućem iskorišćavanju, pa nema razloga da to ne činimo i danas na vežbama.

Iskustva sa vežbi nas upozoravaju da povedemo više računa o *protivnapadu*, koji će biti sve češći oblik aktivnosti strane koja se brani. Toj značajnoj taktičkoj radnji ne sme se prilaziti površno, šablonski, samo da bi se izvela. Jedinice koje izvode protivnapad treba pre njegovog izvođenja da dobro i realno procene situaciju, da podrobno obrade cilj i da, adekvatno tom cilju, oblikuju najcelishod-

niji, najrealniji taktički postupak i da odrede jačinu snaga za njegovu sigurnu realizaciju. U našim vežbama protivnapada, dakle, mora biti sve više, ali dobro pripremljenih, izvedenih odgovarajućim snagama i podržanih vatrom potrebnog kapaciteta i efekta koji mogu da neutrališu snage i vatru protivnika.

U svakodnevnoj obuci, preko *individualnog učenja*, kroz kolektivne oblike stručnog obrazovanja i, naročito, na vežbama, komandiri i komandanti stiču naviku da budu uporni u borbi, da prostor koji su sa jedinicom eventualno izgubili — povrate, kao što su to naše starešine redovno činile u NOR-u. Starešina se na vežbi ne sme miriti s gubitkom. Ali za to je potrebna uvek dobra i kratka priprema. I obratno: kao što branilac mora uvek biti spreman da izvrši protivnapad, kako bi povratio izgubljeni položaj, tako i jedinica koja napada mora biti uvek spremna da odbije protivnapad. To može postići samo ako je uvek spremna, ako se utvrdi na dostignutoj liniji, ako to izrazi i materijalno obezbedi rasporedom snaga, pre svega tenkovskih i protivtenkovskih, rasporedom minsko-eksplozivnih prepreka.

Aktivnost jedinica i komandi u taktičkim vežbama mora se stalno usklađivati sa mogućnostima novih taktičkih sredstava i sredstava za izviđanje, s efikasnošću novog oružja. O tome se mora stalno voditi računa u odlukama komandanta i u taktičkim postupcima koje primenjuju jedinice.

U obuci se mora računati i s time da je sve više i *sredstava za izviđanje i osmatranje* sa sve većim mogućnostima i sve širom primenom na bojištu. Među njima su i razni *senzori* za detekciju ciljeva, zatim *radari* za taktičko izviđanje i druga sredstva kojima je moguće efikasno otkrivanje napadačevih namera, odnosno svih neosmotrenih pokreta jedinica. Branilac koji poseduje ta savremena sredstva za izviđanje u stanju je da parira napadaču ako je ovaj neoprezan, ili ne primenjuje taktičke postupke koji su u datim okolnostima celishodni. Drugim rečima, organizacija napada i njegovo izvođenje savremeni su samo u onom slučaju kad se vodi računa o svim, realnim mogućnostima branioca.

U primeni taktičkih postupaka treba ići dalje i u korišćenju *sredstava ojačanja i podrške*. Komandant ne sme dozvoliti da mu jedinica, napadajući određeni objekat u neprijateljevom rasporedu, trpi osetne gubitke ostajući bez podrške planiranih artiljerijskih vatri, ili da ne iskoristi naprezanje avijacije koja mu stoji na raspolaganju. Ta sredstva ojačanja ni u jednom slučaju ne smeju mu ostati »višak«, već moraju predstavljati efikasna sredstva ojačanja i podrške. Snagu i efikasnost sopstvene vatre treba da oseti i da

vidi svaki pojedinac, cela jedinica, odnosno da bude faktor jačanja uverenosti jedinice u sebe, u susede, u komandovanje.

Oklopne jedinice na vežbi ne mogu napredovati, prodirati kroz raspored branioca, a da ne vode računa o *protivtenkovskoj odbrani* i stvarnoj efikasnosti savremenih pt-sredstava. Bez ozbiljnog taktičkog opravdanja ne smeju izlagati svoje inače osetljive bokove, ni činiti pogrešne taktičke postupke. Starešina koji bi u ratnim uslovima »vukao« tako pogrešne poteze — brzo bi izgubio jedinicu. To je ubedljivo pokazao poslednji, oktobarski rat na Bliskom istoku, gde su tenkovi pretrpeli osetne gubitke u napadu na neutralisanu PTO i kad su napadali bez podrške artiljerije i neposrednog sadejstva sa pešadijom. Kroz obuku, a na vežbama pogotovu, treba se osigurati od takvih nesmotrenih postupaka i od gubitaka.

Znatne gubitke će imati i ona jedinica u odbrani koja, zahvaćena snažnom vatrom napadača pred početak juriša, duže ostaje na jednom mestu i dejstvuje s tog mesta. Takav postupak je danas utoliko neprihvatljiviji kad se zna da su oruđa toliko precizna da već drugom ili trećom granatom uništavaju protivnikovo mitraljesko gnezdo, top, tenk i sl. To znači da savremena dejstva ne trpe statičnost, već zahtevaju *dinamičnost*, brzo i stalno menjanje položaja, stalno kretanje. U protivnom: onaj ko stoji — biće uništen. To je pravilo koje branioca primorava da se dobro organizuje za izvođenje odbrane, da uredi prednji kraj i linije odbrane u dubini — da bi mogao manevrisati jedinicama u toku cele dinamike borbe.

Onaj ko se rešio da uđe u borbu za kvalitet obuke, a na to smo svi obavezni, mora i o toj realnosti voditi računa. U toj borbi starešina mora da bude mnogo spremniji i sposobniji, agilniji u radu, kompletniji u analizama, precizniji u zahtevima, stroži u ocenjivanju.

ORGANIZACIJA, ODGOVORNOST, DISCIPLINA

Naše vežbe su ogledalo koje u onih nekoliko dana koliko vežba traje, verno pokaže koliko u jedinici, u kasarnskim uslovima života, vlada red, kakva je odgovornost ljudi — od kurira do komandanta. Otkrije se to u svojoj suštini, a i način organizacije rada, odnos prema borbenoj i drugoj tehnici itd. Dobar komandant će iskoristiti svoja i zapažanja drugih. Armija se modernizuje, jedinice dobivaju nova, skupa i komplikovana tehnička sredstva, što nameće nov odnos prema tim sredstvima, nove navike u radu i ponašanju, primenu odgovarajućeg stila i metoda. Sa novim normama i novim načinom rada menjaju se i taktički principi, organizacija rada, odnosi

prema radu, odnos prema samoobrazovanju, čak i prema struci. Povećava se samostalnost pojedinca u posluži, u jedinici, njegova odgovornost za uspeh šireg kolektiva. To pojedinca, posluže, jedinice, starešine stavlja u nov položaj. Odgovornost komandanta za besprekorno funkcionisanje jedinice kojoj je na čelu raste, postaje složenija. Ljudima kojima rukovodi i komanduje mora da ostavlja sve više prostora za samostalan rad, za procene i odlučivanje. To nameće nova tehnika, moderna tehnologija i metod rada. Raniji kriteriji o odgovornosti i disciplini podležu brzim promenama, sem ostalog i zbog toga što određene vremenske i radne norme nemaju danas istu vrednost kao juče. Zbog svega toga svaka površnost i neodgovoran odnos prema obavezama donosi neuporedivo veće štete nego ranije, pogotovu na vežbama, gde se nedisciplina i neodgovornost mogu platiti životima ljudi, otkazivanjem skupe ratne tehnike, velikim materijalnim štetama.

To su samo neki razlozi zbog kojih se *disciplinom*, njenim manifestacijama u celokupnom životu i radu pripadnika Armije — u obuci, na vežbama, u popodnevnom radu trupe, čak i u ličnom životu, moramo češće i smišljenije baviti. To važi i za organizaciju rada i njen uticaj na disciplinu, brigu o ljudima, što sve utiče na jačanje odgovornosti i discipline. Obuku takođe treba posmatrati s gledišta koliko efikasno doprinosi učvršćivanju reda, podsticanju rada, jačanju odgovornosti ljudi u kasarni, na času obuke, na taktičkoj vežbi. To su suštinska pitanja savremenog života trupe u kojem je izgrađivanje čvrste i svesne vojničke discipline garancija i pretpostavka produktivnog rada, besprekornog vojničkog reda, višeg stepena borbene spremnosti.

Analizom držanja i discipline svojih ljudi na vežbi, kad oni i jedinica polažu najteži ispit, kad rade samostalno, neretko podaleko od starešina, na odvojenim pravcima — komandant će sagledati i svoje rezultate i svoj deo odgovornosti. Vrlo brzo će se uveriti u to koliko se njegova jedinica oslobodila formalizma u disciplini, dokle je stigla u izgrađivanju organizovane, planske, radne discipline. Brzo će uočiti i shvatiti šta je organizovan rad i red u jedinici, a u tom radu i redu organizovan je ne samo rad već i *odmor*, lišen onih suvišnih postrojavanja, prozivki, formalnog zapošljavanja ljudi itd.

Takva disciplina i odgovornost prema svim zadacima i atmosfera koja se stvara u jedinicama pogoduje razvijanju borbe mišljenja u traganju za najboljim rešenjima, pogotovu u organizovanju i metodici izvođenja obuke. *Borba mišljenja* nam je potrebna ne samo radi što kvalitetnijeg pripremanja i izvođenja taktičkih vežbi, već i da bi se stekla i istakla najbolja i najvrednija iskustva koja će

poslužiti za pripremanje pravila, propisa, uputstava i direktiva za regulisanje određenih pitanja u celoj Armiji. Gajenje borbe mišljenja treba da bude osnovni metod rada svih starešina koje se bave organizacijom, metodikom, načinom izvođenja obuke i pripremanjem jedinica za zadatke u ratu, odnosno u opštenarodnoj odbrani. U tom smislu treba više iskorišćavati i stranice *vojnih časopisa* i *vojne štampe*, kako bi se u argumentovanoj borbi mišljenja došlo do najboljih iskustava, najboljih rešenja.

To ne protivureči principu *subordinacije* na kome se temelji organizacija Armije, ne slabi disciplinu i odgovornost, već doprinosi suštinskom razmahu stvaralaštva trupe, vaspitava mlađe starešine da sve predloge i rešenja ne čekaju »odozgo«, da ona rešenja koja im se predlažu ne prihvataju kao »bogomdana«, već da ih prilikom primene unapređuju, dopunjuju, i tako doprinose u traženju novih, boljih, za sve nas prihvatljivijih. Mlade ljude u tom smislu treba učiti i vaspitavati u vojnim školama, pripremajući ih za stvaralački život trupe, za to da se u radu na izgradnji borbene spremnosti svojih jedinica, a ponajpre u političkom radu i taktičkoj obuci, koriste i dragocenim iskustvima starijih drugova. Onaj komandant koji za saradnike ima tako vaspitane i obrazovane, snažne i samostalne ličnosti lakše će organizovati savremenu obuku, uspešnije izvesti taktičku vežbu, efikasnije izgrađivati borbenu spremnost vojnog kolektiva kojem je na čelu. To su i najvažnije pretpostavke i garancija za pobeđu u ratu.

SUĐENJE U FUNKCIJI VEŽBE

U kontekstu mera za osavremenjivanje obuke i sudijski aparat na vežbama ima sve značajniju ulogu. Na svima nama koji se bavimo obukom je da svakodnevno, u svakoj prilici, a sudijske ekipe na vežbi, realno i sa stručnog i moralno-političkog stanovišta odgovorno cenimo znanje i veštinu starešina u vođenju jedinica u borbi, u pravilnom i racionalnom angažovanju svakog elementa borbene poretka, svake jedinice i sredstva ojačanja. Sudijski aparat mora uticati na to da, na primer, komandir izgubi svoju tenkovsku četu zbog toga što je nije pravilno upotrebio na bojištu, ili da komandant na strani branioca, koji je svoju jedinicu izložio ubitačnoj vatri napadača, pretrpi »teške gubitke«. Ako oni izgube svoje jedinice na jednoj neće i na drugoj vežbi, iz čega će i oni i drugi izvući pouke za rat. Bolje je da ih sudijske opomenu i izbace sad, nego da neprijatelj nemilosrdno kazni i njih i njihovu jedinicu u ratu.

Dobrim suđenjem se svi učesnici vežbe, a pre svega starešine, stavljaju u uslove koji su maksimalno bliski uslovima u kojima bi vodili svoje jedinice i u ratu. Time sudije doprinose u stvaranju ratnih uslova u kojima komandiri i komandanti mogu najreljefnije i najočiglednije videti svoje greške koje bi, ako bi se dogodile u ratu, donele teške gubitke. U stvari, dobro suđenje na taktičkim vežbama zamenjuje nam često i neargumentovane, žestoke analize i diskusije o držanju boraca i starešina u borbi i rezultatima vežbe. Savremeno, stručno i odgovorno suđenje na taktičkoj vežbi omogućava vojnicima i starešinama da jasno vide šta je u njihovoj obuci bilo dobro a šta nije, jer se propusti u izvedenoj obuci reljefno izražavaju u nedopustivo velikim gubicima u ljudstvu i tehnici. Strogost sudija, koja podrazumeva i nepristrasnost i stručnost, uvek dobro dođe pošto se odmah, na licu mesta, vide posledice svake površne procene i pogrešnog poteza.

Izricanjem presude, ma koliko stroge i pravične, sudija nije izvršio svoju ulogu; on obavezno mora da ukaže, i vojnicima i starešinama, na greške zbog kojih su izbačeni iz borbenog stroja. Samo tako će ljudi shvatiti da su posledice njihove neuvežbanosti, ili pogrešnog ponašanja na bojištu, veoma teške — da je jedinica pretrpela velike gubitke i nije izvršila osnovni zadatak, što će ih podstaći na samokritičko preispitivanje svoga rada. Upoznavanje celokupnog sastava koji učestvuje u vežbama sa kriterijumima i pravilima suđenja, treba da prethodi svakoj vežbi, što je jedan od preduslova da se ljudi doslednije pridržavaju osnovnih taktičkih normi.

U skladu sa modernizacijom Armije i unapređenjem obuke i sa osavremenjivanjem rada na jačanju borbene spremnosti jedinica i suđenje na vežbama treba dograđivati i usavršavati, kako bi bitno uticalo na to da u borbi za kvalitet obuke i jačanje borbene spremnosti budemo mnogo oštrij, uporniji i konsekventniji. Zato i iskustva, stečena u organizovanju i funkcionisanju kompleksnog sistema suđenja na većim vežbama, treba činiti dostupnim svim jedinicama JNA i TO, pogotovu kad su u pitanju vežbe na kojima učestvuju jedinice vidova i rodova Armije, teritorijalne i partizanske jedinice, pozadinske baze i druge strukture. I time se obezbeđuje da se jedni uče na iskustvima drugih, što olakšava i skraćuje put do vrhunskih uspeha, a to nas manje košta i snage i vremena, pa i novca kojeg za obuku treba tako racionalno trošiti da se njime postižu maksimalni rezultati izraženi u stepenu borbene spremnosti i obučenosti jedinica za izvršavanje ratnih zadataka. Takvim radom najbolje ćemo ostvariti zadatke koji pred nas pripadnike JNA i TO postavlja Deseti kongres SKJ.